

Právní rozbor případu

(Mgr. Pavel Čížinský)

1) otázka přiměřenosti prvního správního vyhoštění, ze dne 1. 10. 2008 a potvrzeného dne 16. 12. 2008

První otázka zní, zda-li bylo přiměřené, aby byl pan Le Kim Thanh vyhoštěn, byť jen na 3 měsíce, za to, že v období od 13.6. do 6.7.2008 pracoval bez vydaného pracovního povolení.

Zde proti sobě stojí 2 zájmy:

- a. zájem státu na dodržování jeho právních předpisů; tento zájem byl bezesporu dotčen tím, že pan Le Kim Thanh začal pracovat bez pracovního povolení a proti tomu,
- b. zájem na ochraně soukromého a rodinného života pana Le Kim Thanh, který je vyhoštěním bezpochyby dotčen.

Policie nyní musí v rámci svého správního uvážení rozhodnout, který zájem je vyšší popř. zda okolnosti porušení zákona jsou takové, že vyhoštění není nepřiměřené.

Při rozhodování je třeba vzít v potaz následující skutečnosti:

Pokud jde o povahu porušení zákona:

- Pan Le Kim Thanh porušení zákona pravděpodobně nezavinil. Jako cizinec bez znalosti právních předpisů neměl zřejmě možnost vědět, že vedle víza potřebuje ještě další povolení a že toto povolení musí být konkrétně na novou pracovní pozici. Pan Le Kim Thanh se zřejmě zcela spolehnul na pokyny jeho agentury. Nezdá se, že by se pan Le Kim Thanh dopustil úmyslného nebo nedbalostního zavinění. O tom ostatně svědčí i skutečnost, že úřad práce ne zahájil s panem Le Kim Thanh řízení o přestupku nelegální práce (podstatou odpovědnosti za přestupek je totiž úmyslné nebo nedbalostní zavinění).
- Úřad práce následně zaměstnání pana Le Kim Thanh povolil, tedy vyjádřil, že toto zaměstnání je v souladu s veřejným zájmem České republiky.
- Nelegální zaměstnání trvalo pouhých 15 pracovních dnů, z čehož 13 se odehrálo poté, co žádost o povolení k zaměstnání byla již podána (nelze opomenout skutečnost, že úřady mají dle § 6 a 71 správního řádu povinnost vydávat rozhodnutí co nejrychleji)
- Z deliktu nelegálního zaměstnání nevznikla nikomu žádná škoda.
- Nutno zmínit i tehdejší atmosféru v české společnosti, kdy i vláda ve svých usneseních dospěla k názoru, že právní předpisy upravující zaměstnávání cizinců jsou zbytečně byrokraticky náročné, a usilovala o jejich zpružnění zavedením tzv. zelených karet.

Pokud jde o zásah do soukromého a rodinného života pana Le Kim Thanh, je třeba vzít v potaz následující:

- Za současné situace (zastavení vydávání víz Vietnamcům) je i vyhoštění na pouhé 3 měsíce ve skutečnosti rozhodnutím, které vyloučí další pobytu pana Le Kim Thanh na mnohem delší dobu

- Kvůli získání pracovní příležitosti a povolení k pobytu v České republice se pan Le Kim Thanh i řada jeho blízkých výrazným způsobem zadlužila. Celkem zaplatil cca 6.000 USD. Tento dluh musí uhradit a jedinou reálnou možností je uhradit jej prostřednictvím peněz, které si vydělá v České republice. Vyhoštěním je pro něj tato možnost ztracena
- Pokud se bude pan Le Kim Thanh muset vrátit do Vietnamu, budou jej vietnamské úřady považovat za člověka, který v České republice spáchal něčeho závažného. Toto bude nejen ostuda jeho a jeho rodiny, která ho do České republiky poslala. Úřady Vietnamu mohou proti němu použít tresty za to, že údajně poškozují jméno Vietnamu v České republice a kazí tak i ostatním Vietnamcům jejich vyhlídky na pracovní migraci do České republiky (úřady Vietnamu mají totiž na imigraci občanů svého státu do České republiky velký zájem, neboť pracovní migrace je nejlepší formou rozvojové pomoci). Pan Le Kim Thanh má vážnou obavu, že jeho rodiče, kteří jsou již vyššího věku, tuto ostudu a případné sankce proti jejich rodině psychicky neunesou, což je může stát zdravím anebo i životem.
- Pan Le Kim Thanh má dva mladší sourozence, kteří v současnosti mohou chodit do školy, protože peníze, které pan Le Kim Thanh během posledních měsíců mohl domů posílat, stačily na obživu celé rodiny. V důsledku jeho návratu jejich další školní docházka nebude již možná a oni budou muset pracovat, aby přispívali rodině.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se zdá, že vyhoštění pana Le Kim Thanh (byť bylo zkráceno jen na 3 měsíce) není přiměřené, a je tedy v rozporu s § 119a odst. 2 zákona o pobytu cizinců, který zní:

„Rozhodnutí o správním vyhoštění podle § 119 nelze vydat, jestliže jeho důsledkem by byl nepřiměřený zásah do soukromého anebo rodinného života cizince.“

2) problém druhého správního vyhoštění (ze dne 27. 1. 2009) a zajištění: absence výjezdního příkazu, nemoc, příliš krátká zákonná lhůta

Pan Le Kim Thanh nestihl podat správní žalobu proti rozhodnutí odvolacího orgánu. Důvodem bylo, že mu rozhodnutí o správním vyhoštění bylo doručeno 23. prosince 2008, tj. den před vánocemi a dále to, že následně onemocněl. Velkou roli ovšem hraje i fakt, že lhůta k podání správní žaloby proti správnímu vyhoštění činí pouhých 10 dnů (standardní lhůta je přitom 2 měsíce, a v cizineckém zákoně je v ostatních věcech lhůta 30 dnů). Je otázkou, proč je právě u správního vyhoštění cizinců, což je velmi zásadní rozhodnutí ovlivňující život člověka na řadu let podstatným způsobem a u cizinců, kteří se obvykle orientují v českém právním řádu ještě obtížněji, než čeští občané, takto razantně zkrácená lhůta. Existují vážné důvody se domnívat, že tato lhůta je vůči cizincům diskriminační a že jejím účelem je usnadňovat práci policii, která je takto ušetřena toho, aby její rozhodnutí přezkoumávaly soudy.

Správní vyhoštění ze dne 27. ledna 2008 se zakládá na tom, že pan Le Kim Thanh pobýval od 8. 1. 2009 do 27. 1. 2009 v České republice neoprávněně. Je zřejmě pravdou, že pan Le Kim Thanh v České republice zůstal nejméně o 19 dnů déle, než byl oprávněn.

Zde je ale třeba zdůraznit, že pan Le Kim Thanh byl nemocný, na což má pracovní neschopenku od 26. 12. 2008 až do dne 29. 1. 2009, kdy měl jít na kontrolu k MUDr. Miroslavovi Bartuškově v Praze 4.

Dále je nutno poznamenat, že standardním postupem mělo být, že cizinecká policie vydá panu Le Kim Thanh po nabytí právní moci rozhodnutí o správním vyhoštění tzv. výjezdní příkaz, tedy zvláštní vízum, které bude vydáno na dobu až 60 dnů s přihlédnutím, kdy může cizinec reálně vycestovat (např. kdy letí letadlo, na které si je možno opatřit letenku atd.). K tomuto nedošlo.

Policie každopádně měla dát panu Le Kim Thanh především prostor pro to, aby mohl vycestovat dobrovolně. To, že přistoupila u pana Le Kim Thanh (což ovšem dělá u všech Vietnamců) ihned k realizaci nucené fyzické deportace, je proti smyslu zákona. Realizace deportací je totiž též velmi drahá, stojí v průměru 40.000 Kč na jednoho cizince (náklady na ubytování v detenčním zařízení, ostraha, letenka aj.), zatímco dobrovolné vycestování si cizinec až na výjimky hradí z vlastních prostředků.

3) vyloučení z možnosti podat žádost o azyl

Mezi Vietnamem a Českou republikou je v současnosti uzavřena Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Vietnamské socialistické republiky o předávání a přebírání občanů obou států, ze dne 12. září 2007, která byly publikována ve Sbírce zákonů pod číslem 26/2008 Sb.m.s. a vstoupila v účinnost dne 21. března 2008.

Cizinecká policie interpretuje tuto dohodu a § 3a zákona o azylu tak, že občané Vietnamu, kteří jsou zadrženi cizineckou policií, nemají právo požádat o azyl/mezinárodní ochranu, nýbrž jsou bez dalšího naloženi do letadla a odvezeni do Vietnamu.

Tato praxe je velmi závažným posunem od praxe všech civilizovaných států, totiž že každý cizinec má právo požádat o azyl a stát o jeho žádosti rozhodne. O tom, zda je tato praxe v souladu s Úmluvou OSN o právech uprchlíků, rozhodnou zajisté soudy popř. Ústavní soud.

4) ponižující a z právního hlediska nepravdivé účinkování ve zpravodajství televize Nova

Asistence TV Nova při policejní razii dne 27. 1. 2009 v Prosečném byla

- pro všechny 3 zobrazené zadržované Vietnamce ponižující (zejména pro Le Kim Thanh, který tam byl pouze ve spodním prádle, když byl navzdory své nemoci vytažen z postele)
- nepravdivá, co do svého obsahu, neboť pobyt tří ze čtyř zadržených nelze považovat za neoprávněný (jejich žaloba proti rozhodnutí o vyhoštění měla odkladný účinek na vykonatelnost tohoto vyhoštění a tito cizinci byli následně i propuštěni na svobodu) a též pan Le Kim Thanh naopak již nepracoval
- velmi náchylná k tomu, aby demonizovala přítomnost Vietnamců popř. též jiných cizinců v České republice a vyvolávala xenofobní nálady
- nevyvážená, neboť nedala žádným způsobem prostor druhé straně k vyjádření, což by měla být zásada jakéhokoli objektivního zpravodajství